

steder gaaende eller lignende og derfor er villige til at give abnormt lave Tilbud. Men i det store Hele foreligger der saa mange nogenlunde sikre Holdpunkter for Beregningen, at Fejlprocenten gennemsnitlig maa blive overordentlig ringe. De Afregningspriser („Bruttopriser“), der bringes i Forslag overfor de købende Institutioner, og overfor hvilke disse naturligvis har Adgang til at øve Kritik, er stedse Resultatet af en stedfunden omhyggelig Beregning af virkelige Raastofpriser og det frie Erhvervs Arbejds løn, Generalomkostninger og Avance, og denne Beregning sammenholdes med de til enhver Tid i det frie Erhverv noterede Priser i det Omfang, disse lader sig kontrolere. Fængselsvæsenets Priser søges saaledes stedse bragt i Overensstemmelse med de Priser, der fremkommer ved samtidig afholdte Licitationer, med store Fabrikkers Engros-Prislistes og med de mellem Arbejdsgivere og Arbejdere truffne Aftaler om Arbejds løn for de enkelte Arbejder. Skal der saaledes eksempelvis foreslaas Pris for Børstevare, Kuverter og Tryksager, har man i de to første Tilfælde en formentlig fulgyldig Vejledning i de store Fabrikkers Engros-Priskuranter, i det sidste Tilfælde i Bogtrykkernes Minimumstariffer. Gælder det et Stykke Skrædderarbejde, er Arbejds lønnen til enhver Tid givet i de Priskuranter for Arbejds løn, der er vedtaget af Mester- og Arbejderorganisationer. For skellige Erhvervsorganisationer har derhos i adskillige Tilfælde været Fængselsvæsenet behjælpelige med at kontrolere dets Afregningspriser. Hertil kommer, at de købende Institutioner, der paa Grund af den foran omtalte Afregningsmaade er interesserede i lave „Bruttopriser“, selvfølgelig, hvis de af Fængselsvæsenet opstillede Bruttopriser er højere end de Priser, der af det frie Erhverv noteres for lignende Varer, gør Fængselsvæsenets Arbejdsdrift opmærksom derpaa og faar Priserne nedsat i Overensstemmelse dermed. Af samme Grund forekommer det omvendt saa at sige aldrig, at de købende Institutioner, naar de foreslaaede Bruttopriser er for lave i Sammenligning med det frie Erhvervs Priser, gør Fængselsvæsenets Arbejdsdrift opmærksom derpaa. Og da ogsaa Fængselsvæsenet — for at skaffe sig „Kunder“ — er interesseret i, at Bruttopriserne sættes lavt, tør man gaa ud fra, at de gennemsnitlig sættes for lavt.

Under Hensyn til det anførte maa det angivne Nettoudbytte derfor antages at være et nogenlunde paalideligt Udtryk for Statskassens direkte økonomiske Udbytte af Arbejdet i Straffeanstalterne. Indirekte har Staten sikkert ogsaa et betydeligt Udbytte af dette Arbejde, saa vist som der neppe kan være Tvivl om, at Fangernes intensive Opøvelse i nyttigt Arbejde bidrager til at holde en Del Fanger paa ret Køl efter Løsladelsen, hvorved Statens Udgifter til Fattigvæsen m. m. nedbringes.

Betydningen af Arbejdsdriften i Straffeanstalterne i Forhold til *det frie Erhverv* har stedse været overdrevet i høj Grad. De foran nævnte Nettoudbytter er saaledes langt fra et Udtryk for den Arbejds løn, der gennem Fangernes Arbejde berøves det frie Erhverv. De indbefatter nemlig dels den Arbejds løn, der ikke kommer frie Arbejdere til gode, dels et Beløb svarende til det frie Erhvervs Handelsomkostninger, visse Driftsomkostninger (saasom Vedligeholdelse af Værkstedbygninger, Forrentning af Driftskapital o. l.) og Arbejdsgiversalær. Tager man eksempelvis Finansaaret 1921—22, var Nettoudbyttet . . . . . 1 855 321 Kr. 89 Ø.

og ansættes det frie Erhvervs fornævnte Handels- og Driftsomkostninger samt Arbejdsgiversalær til ca. 25 pCt. heraf, hvilket neppe er for højt sat, eller . . . . . 455 321 — 89 —

bliver til Rest et Beløb af . . . . . 1 400 000 Kr. 00 Ø.

der maa antages at svare til den Arbejds løn, der i det frie Erhverv vilde være blevet betalt for Udførelsen af det fra Straffeanstalterne leverede Arbejde. Hele dette Beløb er imidlertid ikke berøvet de frie Arbejdere. Thi det maa herved tages i Betragtning, at der til Tilsyn med Fangearbejdet og til Oplæring af Fangerne er antaget ca. 65 Tjenestemænd, der alle før deres Indtræden i Statstjenesten udfyldte en Plads i det frie Erhverv, væsentligst som faglærte Arbejdere, og hvis Arbejde nu er overtaget af andre frie Arbejdere. Vil man derfor udfinde, hvor mange frie Arbejders Arbejde Fængselsvæsenets Arbejdsdrift repræsenterer, maa man være berettiget til fra de fornævnte 1 400 000 Kr. at drage den de nævnte Tjenestemænd udbetalte Lønning m. v., der i 1921—22 udgjorde 304 586 Kr. 30 Ø., afrundet til . . . . . 300 000 — 00 —

Resten . . . 1 100 000 Kr. 00 Ø.